

Tjänsteutlåtande

Utfärdat 2021-11-23

Diarienummer N165-0744/21

Handläggare

Catharina Gabrielsson, Katarina Idegård

Telefon: 031-365 00 00

E-post: katarina.idegard@socialcentrum.goteborg.se

Kartläggning saknade barn utifrån hedersrelaterad problematik

Förslag till beslut

Socialnämnden Sydväst antecknar mottagandet av kartläggningen över antalet saknade barn utifrån en hedersrelaterad problematik i Göteborgs Stad och antecknar den till protokollet.

Socialnämnden Sydväst översänder sammanställningen till kommunstyrelsen.

Sammanfattning

Kommunfullmäktige gav 2020-03-19 de tidigare stadsdelsnämnderna i uppdrag att ta fram rutiner och sammanställa statistik över individer som förs ut ur landet på grund av hedersrelaterade anledningar. Efter omorganisationen övergick ansvaret till de fyra socialnämnderna. Socialnämnd Centrum, med ett samordningsansvar genom Dialoga, har av avdelningscheferna barn och unga fått i uppdrag att samla in och göra en sammanställning av de fyra nämndernas uppgifter. Två socialnämnder uppger att de inte har några bortförda barn i hederskontext under perioden 2020-10-01 till 2021-09-30, medan övriga två socialnämnder tillsammans rapporterar om elva bortförda barn. Samtliga av dessa barn är kvar i utlandet. Det finns flertalet utmaningar i att kartlägga saknade barn i hederskontext och att ge en så rättvisande bild som möjligt av situationen i staden. Ett arbete pågår för att se över möjligheterna att utveckla processen ytterligare.

Bedömning ur ekonomisk dimension

Hedersrelaterat våld och förtryck medför betydande samhällsekonomiska kostnader, både på en samhällsnivå samt individnivå. På samhällsnivå handlar det till exempel om kostnader för diverse rättsprocesser, stödinsatser, vård och behandling samt sjukskrivningar. Hedersrelaterat våld drabbar i stor utsträckning barn och unga. Konsekvenserna för dem kan vara att de begränsas i sina möjligheter till skolgång, fritidsaktiviteter samt att de utvecklar en fysisk och psykiska ohälsa till följd av våldsutsattheten. Dessa konsekvenser kan i sin tur försvåra möjligheterna att komma in på arbetsmarknaden och leva ett självständigt liv. Forskning visar att våldsutsatthet leder till ökad ohälsa hela livet igenom. Våld som sker i nära relationer, vilket hedersrelaterat våld till stor del gör, är särskilt skadligt då det sker i en social kontext som borde erbjuda trygghet och närhet. Att arbeta mot hedersrelaterat våld kan ses som en samhällsekonomisk investering.

Bedömning ur ekologisk dimension

Förvaltningen har inte funnit några särskilda aspekter på frågan utifrån denna dimension.

Bedömning ur social dimension

Hedersrelaterat våld är brott mot den svenska lagstiftningen och kränker den våldsutsatta personens mänskliga rättigheter. FN:s konventioner om de mänskliga rättigheterna, samt kvinnokonventionen och barnkonventionen ger också ett tydligt stöd i arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck. Stöd för arbetet finns även i Europarådets Istanbulkonvention samt EU:s brottsofferdirektiv.

Sverige var första landet i Europa att införa en förbudslagstiftning mot kvinnlig könsstympning år 1982. Även tvångsäktenskap samt vilseledande till tvångsäktenskapsresa är förbjudet enligt svensk lag och regleras i brottsbalkens fjärde kapitel. 1 juli 2020 infördes en särskild straffbestämmelse gällande barnäktenskapsbrott, vilket gjorde det straffbart att *förmå* eller *tillåta* ett barn att ingå ett äktenskap eller en äktenskapslikade förbindelse. Vid samma tidpunkt infördes inom ramen för LVU - lagstiftningen en möjlighet att utfärda utreseförbud. Utreseförbud ska kunna meddelas om det finns en påtaglig risk för att någon som är under 18 år förs utomlands eller lämnar Sverige i syfte att ingå äktenskap eller en äktenskapsliknande förbindelse eller könsstympas. Bakgrunden till denna bestämmelse är att svenska myndigheter har mycket begränsade möjligheter att agera i ett annat land när ett bortförande redan har skett.

Kontrollen av flickors och kvinnors sexualitet utgör själva kärnan i en hedersrelaterad kontext och är starkt knuten till kollektivet. Kravet på att vara oskuld vid äktenskapets ingående är centralt. Det är oftast ett kollektiv av både manliga och kvinnliga förövare. Det kan räcka med ett rykte om en flickas/kvinnas påstådda beteende för att sanktioner ska utövas. Pojkar får ofta rollen att bevaka att systrar, kvinnliga kusiner eller andra kvinnliga släktingar lever upp till de hedersnormer som råder. Tvångsäktenskap och kvinnlig könsstympning är allvarliga uttryck för hedersrelaterat våld. Ungdomar som inte följer de normer och regler som gäller kan också skickas till föräldrarnas ursprungsländer i uppfostringsyfte.

Homosexuella, bisexuella, trans- och queerpersoner är särskilt utsatta i en hedersrelaterad kontext. Heterosexualitet är norm och ingenting annat accepteras i familjer präglade av hedersnormer. Personer med intellektuell funktionsnedsättning som utsätts för hedersrelaterat förtryck och våld är också en särskilt sårbar och svårupptäckt målgrupp. De är ofta i beroendeställning till den/de som utövar våldet. Till skillnad från ungdomar utan funktionsnedsättning som blir tvingade eller övertalade till att ingå ett äktenskap, vilseleds ungdomar med intellektuell funktionsnedsättning in i äktenskap. Vilseledande till äktenskap innebär att den unge tackar ja till att ingå äktenskap utan att egentligen veta vad det innebär.

Samverkan

Information i förvaltningens samverkansgrupp (FSG) den 8 december 2021.

Bilagor

Inga bilagor

Ärendet

Socialnämnd Sydväst har att anteckna sammanställningen av socialnämndernas uppgifter om barn som förts ut ur landet utifrån en hedersrelaterad problematik till protokollet och översända underlaget till kommunstyrelsen.

Beskrivning av ärendet

Bakgrund

2018 gjordes för första gången en sammanställning rörande saknade barn utifrån en hedersrelaterad problematik, av stadens samordnare mot hedersrelaterat våld. Underlaget hämtades då in från skolförvaltningarna. Kommunfullmäktige ansåg sedan att ansvaret för detta arbete behövde utredas. Den 10 december 2019 fick stadsledningskontoret i uppdrag att tillsammans med Grundskoleförvaltningen och Social resursförvaltning skyndsamt utreda hur och var det fulla ansvaret skulle ligga för att sammanställa antalet barn som förs utomlands från Göteborg av hedersrelaterade anledningar. Utredningen visade på att socialtjänsten är den verksamhet som har förutsättningar att samla denna statistik. Stadsledningskontoret skriver i sitt tjänsteutlåtande: ”Respektive nämnd kan, utifrån den aktualiseringsstatistik som finns tillgänglig, göra fördjupningar i de ärenden som berör hedersproblematik och identifiera antalet barn som förts ut ur landet. I arbetet kan också andra, anslutande frågor kring till exempel anledningen till bortförande ställas.” Kommunfullmäktige gav den 19 mars 2020 stadsdelsnämnderna i uppdrag att ta fram rutiner och sammanställa statistik över individer som förs ut ur landet på grund av hedersrelaterade anledningar. Social resursnämnd fick i uppdrag att sammanställa uppgifterna från stadsdelsnämnderna samt återrapportera resultatet till kommunstyrelsen. Vid omorganisationen i staden överfördes uppdraget till de fyra socialförvaltningarna. Socialnämnden Centrum har dock fått i uppdrag av avdelningscheferna barn och unga i socialförvaltningarna att samla in och sammanställa förvaltningarnas uppgifter.

Resultat

Uppgifter har hämtats in från socialförvaltningarna genom en enkät. Den tidsperiod som uppgifterna gäller är 2021-10-01 till 2021-09-30. Alla fyra socialförvaltningar har skickat in ett svar. Resultatet av årets kartläggning redovisas i tabellen nedan. Föregående års kartläggning visade på nio bortförda barn.

Redovisning bortförda barn	
	Antal
Totalt antal bortförda barn (0-17 år):	11
Kön	
• flickor	8
• pojkar	3
• annan könsidentitet	0
Ålder	
• 0-12 år	4
• 13-17 år	7
Orsak/syfte till bortförandet (går att ange flera)	
• könsstympning	1
• bortgifte	4
• uppfostran	5
• orsaken okänd	2
Tidpunkt för bortförandet	
• I samband med skollov	7
• Övrig period	4
• Vet ej	0
Bortförd till land: Skriv land och summera i kolumnen bredvid.	<ul style="list-style-type: none"> • Somalia 8 • Storbritannien 1 • Irak 2
Antal barn där utredning inletts:	11
Antal barn där polisanmälan gjorts:	7
Var befinner sig barnet idag?	
• Antal barn som kommit tillbaka igen	0
• Antal barn som fortfarande är bortförda	11
• Antal barn där information saknas om barnet är tillbaka eller inte	0
Om barnet återvänt på vilket sätt kunde det ta sig tillbaka?	

<ul style="list-style-type: none"> • På egen hand 	
<ul style="list-style-type: none"> • Med hjälp av socialtjänsten i Göteborgs Stad 	

Socialförvaltningarna har rapporterat om totalt elva barn som någon gång under perioden 2020-10-01 till 2021-09-30 har förts ut ur landet utifrån en misstänkt hedersrelaterad problematik. Fyra av barnen är i åldern noll till 12 år medan sju är i åldern 13 till 17 år. Bortförandena har skett till länderna Somalia (8), Irak (2) och Storbritannien (1). Fyra barn uppges ha förts utomlands i syfte att giftas bort och ett barn i syfte att könsstympas. För fem barn uppges orsaken till bortförandet vara uppföstran. För två barn är det okänt av vilken anledning de förts utomlands. Tidpunkt för bortförandet var för sju av barnen under skollov, medan fyra av dem förts utomlands övrig tid under året. Socialtjänsten har inlett utredning för samtliga barn och polisanmälan är gjord för sju av barnen. Det finns ingen information om att något av de elva barnen har kommit tillbaka till Sverige igen, utan samtliga är fortfarande, vid tidpunkten för insamlandet att uppgifterna, bortförda.

Förvaltningens bedömning

Ovanstående sammanställning visar på vilka uppgifter som kommit in från socialförvaltningarna via den utskickade enkäten. Totalt elva barn uppges vara bortförda under året och inget av dem har vid tidpunkten för insamlandet av uppgifterna kommit tillbaka till Sverige. Det finns ett antal utmaningar med att samla in den här typen av uppgifter. En utmaning handlar om att det inte alltid är enkelt att avgöra huruvida ett barn förts ut ur landet utifrån en hedersrelaterad problematik eller om det beror på något annat. Detta kan i sin tur leda till att ärendet inte kodas som hedersrelaterat i socialtjänstens dokumentationssystem, Treserva och det blir då svårare att få fram uppgifter om det. En annan utmaning är om saknade barn där hela familjen uppges ha flyttat utomlands under en begränsad period eller för gott, ska tas med eller inte. Flytten kan ju ha skett både mot barnens och mammans vilja.

När ett barn väl har förts ut ur landet är det betydligt svårare för svenska myndigheter att erbjuda barnet stöd och hjälp. Ett bortförande mot barnets vilja innebär också många gånger traumatiska upplevelser med långtgående konsekvenser för barnets psykiska och fysiska hälsa. I största möjliga utsträckning behöver arbetet inriktas på att förhindra att bortföranden överhuvudtaget sker. Kompetensutveckling för att tidigt kunna identifiera tecken på barns utsatthet, sker löpande i staden. Inom ramen för det europeiska projektet Equal City som staden deltagit i, har Handboken "Prata med föräldrar" för tillitsskapande dialog med utrikesfödda föräldrar tagits fram. Tanken är att sprida och implementera det här materialet tillsammans med frivilligsektorn. Bygga broar är ett annat arbete inriktat på dialog som sker i staden och har fokus på processinriktade värdegrundsdialoger mellan personal samt med vårdnadshavare där barn och unga är i centrum. Sedan 1 januari 2020 har staden en antagen plan mot hedersrelaterat våld och förtryck med ett antal aktiviteter som ska genomföras.

I staden finns också en myndighetsövergripande arbetsgrupp hedersrelaterat våld, vars syfte är att förbättra den operativa samverkan myndigheter emellan. Det finns även en samverkan med bland annat Gränspolisens och Swedavia kopplat till Landvetter flygplats,

i syfte att kunna förebygga och förhindra bortföranden av barn i hederskontext. Upparbetade kontakter med Utrikesdepartementet, som är en viktig aktör i det här arbetet, finns. Resursteam heder är en permanentad verksamhet som erbjuder stöd till både utsatta personer och stadens yrkesverksamma i hedersrelaterade ärenden. Vid årsskiftet startar dessutom ett regionalt stödcentrum hedersrelaterat våld upp i staden. Som beskrivits ovan pågår ett omfattande utvecklingsarbete i frågorna, men trots detta behöver vi söka ytterligare kunskap i frågan om bortförda barn i hederskontext.

Beslutet ska skickas till:

Kommunstyrelsen

Åsa Etéus

Avdelningschef

Anna Holmqvist

tf. Förvaltningsdirektör